

(ON)GELIJKHEID IN HET LAND VAN RUTTE IV

De Zuidas in Amsterdam. Bedrijven krijgen van het nieuwe kabinet wat lastenverzwaringen toegeschoven.

BELASTINGEN

Rutte IV laat vermogens ongemoeid

Politieke partijen riepen om een hogere belasting op 'kapitaal'. Maar de nieuwe coalitie beperkt zich tot kleine ingrepen. „Extreem teleurstellend.”

Door onze redacteurs
Rik Rutten en **Marika Stellinga**

DEN HAAG. Een belastingstelsel is een paneel vol knoppen en schuifjes. Betalen de burgers in een land veel aan de staat als ze boodschappen doen of sigaretten kopen, of toch eerder als ze hun loon ontvangen? Of juist als ze veel geld op de bank hebben? Samen bepalen al die knoppen waar het geld uit de samenleving wordt opgehaald - en wie het meeste overhoudt.

Die knoppenpaneel stond hoog op de agenda in de verkiezingscampagne van 2021. Want het schuifje voor belastingen en sociale premies op arbeid staat in Nederland ver naar boven. Wie hier werkt, moet een behoorlijk deel van zijn of haar salaris afstaan, vergeleken met veel andere landen. De schuif voor inkomen uit kapitaal staat juist laag. Goed nieuws voor wie een grote som geld schenkt of erf, of flinke winst boekt uit aandelen of verhuur van huizen. Alleen niet goed als je de ongelijkheid wil aanpakken.

Dat moest anders, stelden veel politieke partijen. De belasting op arbeid moest omlaag, die op vermogen en winst juist omhoog. D66, ChristenUnie en de linkse partijen gingen het verst in hun voorstellen, zo bleek uit de doorrekening van de verkiezingsplannen die de economen van het Centraal Planbureau in maart maakten. Maar ook VVD en CDA slopen zich, zij het mondjesmaat, aan bij de roep om een hogere belasting op 'kapitaal'.

Helemaal onverwachts was dat niet, na jaren van ophef over multinationals die weinig belasting betalen, na Piketty, na de zorgen over groeiende vermogensongelijkheid na de financiële crisis van 2008.

Maar lees het coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV: de schuiven en knoppen van het belastingpaneel blijven grotendeels ongemoeid als het om vermogen gaat. De coalitie beperkt zich tot kleine ingrepen: bedrijven krijgen van het nieuwe kabinet wat lastenverzwaringen toegeschoven, en een paar vermogensbelastingen worden aangepast.

Concreter: ouders kunnen straks niet meer belastingvrij hun kinderen, die een huis kopen, een 'jubelton' schenken, particuliere woningverhuurders worden zwaarder belast, en spaarders gaan belasting betalen over hun werkelijke rendement in box 3, niet over een verzonnen rendement zoals nu. Opgeteld zijn de plannen goed voor 400 miljoen euro aan extra belastinginkomsten.

Vermogensongelijkheid

Bas Jacobs, hoogleraar economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, noemt de belastingplannen van het nieuwe kabinet „extreem teleurstellend”. Het nieuwe kabinet doet een paar goede ingrepen. Maar Jacobs pleit al jaren voor een grondige herziening van het belastingstelsel. En van opschoning van de wirwar aan belastingen op inkomsten uit vermogen is in het coalitieakkoord geen sprake. Dat is extra opvallend, omdat niet alleen economen, maar ook ambtenaren dringend adviseren dat wel te doen.

„De fiscale wetgeving draagt bij aan vermogensongelijkheid”, stelde een groep ambtenaren die het stelsel onderzochten in 2020 onomwonden in een adviesrapport.

„Voor mij als econoom is het simpel: alles waar je geld mee verdient en geen in-

spanning voor levert, wil je belasten”, zegt Bas Jacobs. Denk aan een huis dat in waarde stijgt, of beleggingswinst op aandelen van bedrijven met monopolie-macht. „En alles waar je hard je best voor moet doen, wil je niet zwaar belasten.” Denk aan werken en ondernemen. Daar wordt namelijk iedereen beter van.

Maar Nederland, zegt Jacobs, doet het andersom. „Wat we hier doen, is waar je niet hard je best voor doet licht belasting of zelfs subsidiëren. En waar je hard voor werkt, wél zwaar belasting. Zulke belastingen zijn schadelijker voor de economie en leiden ertoe dat de ongelijkheid groter wordt. Dan weet je dat je het niet goed doet.”

Als iemand immers meer belasting betaalt over verdiensten uit werk dan over vermogensinkomen, weet diegene wel wat te doen: zorgen dat zoveel mogelijk geld niet als salaris telt, maar als inkomen uit vermogen. Jacobs: „Je krijgt zo welvaartsverlies in de economie, omdat mensen hun vermogensopbouw en beleggingsgedrag aanpassen. Maar je hebt ook belastingderving, omdat mensen de mazen in de wet opzoeken.”

En dat is niet alles. Ook verschillende vormen van vermogen worden heel anders belast. Vermogensopbouw in huizen wordt gesubsidieerd via de hypotheekrenteaftrek. Vermogenswinsten worden soms wel en soms niet belast. Spaargeld wordt weer wel belast, maar tot nu toe op basis van een verzonnen, nu onrealistisch hoog, rendement. Jacobs: „Wat Nederland met dat fictieve rendement doet, is volkomen uitzonderlijk.”

Al die verschillende manieren om inkomsten uit vermogen te belastingen, leiden ertoe dat het vermogen dat in handen is van de rijkste mensen minder zwaar wordt belast dan dat van spaarders en kleine beleggers.

Wie het slim speelt, zorgt ervoor dat zijn vermogen simpelweg onder het gunstigste schuifje op het paneel belandt. Daarvan profiteren vooral de grotere vermogens, concludeerden ambtenaren van het ministerie van Financiën en de Belastingdienst in 2020 - en hun fiscale adviseurs.

Fiscaal

De dga

Een directeur-grootaandeelhouder (dga) is een bijzondere figuur in het belastingstelsel. Hij of zij is directeur en eigenaar van een bv. Daarom is een dga tegelijk werknemer, ondernemer én aandeelhouder. En daarom wordt een dga in box 2 van het belastingstelsel op verschillende manieren belast. De dga moet zichzelf een loon uitkeren, waarover dezelfde loon- en inkomstenbelasting wordt betaald als bij werknemers in loondienst. Dat loon is vergelijkbaar met dat van werknemers in eenzelfde functie. Over de winst uit de bv moet vennootschapsbelasting én het box-2-tarief worden betaald. Een dga betaalt wat minder belasting dan een werknemer die onder het hoogste tarief van de inkomstenbelasting in box 1 valt. Bij de start van dit belastingregime in 2001 was die belastingdruk ongeveer gelijk.

Zo lek als een mandje

De scheefgroei is goed terug te zien in box 2, een voor veel Nederlanders onbekend deel van het belastingstelsel. Omdat alleen mensen met een aanzienlijk deel van de aandelen in een bedrijf - het 'aanzienlijk belang' - in die box belasting moeten betalen, vallen er slechts 440.000 mensen onder. Dat zijn er veel minder dan de miljoenen Nederlanders die belasting betalen in box 1 (over inkomen uit werk en woning) en box 3 (sparen en beleggen).

Het gaat in box 2 om grootaandeelhouders in bedrijven en om directeuren-grootaandeelhouders, die eigenaar én baas zijn van hun eigen bv. Dat zijn soms, maar lang niet altijd, mensen met gigantische vermogens. Een restauranteigenaar, de partner van een belastingadvieskantoor op de Zuidas, de baas van een groot familiebedrijf: allemaal zitten ze met hun vermogen in box 2 en betalen ze daar belasting over hun vermogen.

In box 2 zit heel veel vermogen. Lang werd gedacht dat het om zo'n 200 miljard euro ging. Dat bleek een grove onderschatting. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek hadden de huishoudens in box 2 in 2019 samen 368 miljard euro aan vermogen. Dat bedrag was niet gelijk verdeeld. De 10 procent meest vermogende huishoudens had 96 procent ervan in handen.

In box 2 betalen mensen op diverse manieren belasting over hun vermogen: bijvoorbeeld over de vermogenswinst als ze hun bedrijf of hun belang als grootaandeelhouder verkopen. Het probleem is dat er veel manieren zijn om die belastingdruk te verlagen. „Box 2 is zo lek als een mandje,” zegt Jacobs. En juist de allerrijksten

profiteren daarvan. Het is niet voor niets dat veel fiscalisten in training zich juist op dat deel van het belastingstelsel richten, zegt Koen Caminada, ook hoogleraar en econoom. „Box 2 is voor de schatkist een relatief klein onderdeel van het belastingstelsel maar er valt veel geld te verdienen met belastingarbitrage, voor belastingadviseurs én voor vermogenden.”

Er zijn allerlei manieren om vermogen via box 2 te laten groeien zonder er (veel) belasting over te betalen. Een voorbeeld: een ondernemer moet belasting betalen als hij de winst uit zijn bedrijf haalt, maar de heffing is veel minder als het geld in de bv blijft. Dus keren bv-eigenaren zichzelf doorgaans zo min mogelijk winst uit. „Die bv's zijn heel aantrekkelijk om als spaarpot te gebruiken”, vat Jacobs samen. Eigenlijk, zegt Caminada, stimuleert box 2 uitstel en nog eens uitstel.

Om toch over het geld te kunnen beschikken, kunnen dga's makkelijk geld uit hun eigen bedrijf lenen. Het vorige kabinet wilde de maximaal toegestane lening verlagen naar 500.000 euro, maar in het coalitieakkoord is dat 700.000 euro geworden. „Een ongewenst douceurtje voor directeuren-grootaandeelhouders”, noemt Jacobs dat.

Daar houdt het niet op. „Als je die bv doorgeeft aan je kinderen, betaal je ook nog eens heel weinig schenkings- of erfenisbelasting”, zegt Jacobs. Tot een waar-

De fiscale wetgeving draagt bij aan vermogensongelijkheid

Ambtenaren in een adviesrapport

de van 1 miljoen euro is bij erven van een familiebedrijf geen belasting verschuldigd, daarboven weinig. De reden daarvoor is dat kinderen die een familiebedrijf erven anders veel belasting moeten betalen terwijl het geld in het bedrijf vastzit, in stenen en machines.

„Dan komen de opvolgers in de problemen, is het verhaal”, zegt Caminada. „Maar als het probleem is dat je die belasting in één keer moet betalen, moet je daar iets aan doen. Je kan over vele jaren gespreid laten betalen. Het is geen rechtvaardiging voor een hoge vrijstelling.”

In het coalitieakkoord wordt onderzoek naar deze bedrijfsopvolgingsregeling aangekondigd. Maar ambtenaren onderzochten die regeling al en concludeerden dat driekwart van degenen die een familiebedrijf erven de erfbelasting prima kunnen betalen.

Jacobs: „Deze regeling wordt vrijwel uitsluitend gebruikt voor belastingontwijking, door families die absoluut geen kasproblemen hebben om de erfenisbelasting te kunnen voldoen.”

Caminada, Jacobs en de ambtenaren die de gaten in het belastingstelsel doorlichten, delen nog iets. Allemaal zeggen ze: zo moeilijk zijn de oplossingen niet. Met simpele ingrepen valt nu ook al veel te bereiken. Zo adviseren de ambtenaren simpelweg de belastingtarieven tussen boxen meer gelijk te trekken. Dan wordt al dat geschuif direct minder aantrekkelijk. „De verschillen wil ik eruit”, zegt ook Caminada. Jacobs wil dat alle vermogensinkomsten en -winsten worden belast, zegt hij. Tegen één tarief.

Dat er ondanks alle aandacht voor ongelijkheid niet meer gebeurt aan het belastingstelsel, vinden Caminada en Jacobs slecht te verdienen. Jacobs: „Het gaat om een heel klein deel van de belastingbetalers, waar heel veel geld en vermogen mee gemoeid is. Ik merk dat politici hun vingers niet branden aan box 2. Als er bij gewone kiezers geen haan naar kraait en er wél een heel sterke lobby is, tsja, wat doe je dan als politicus?”

Over deze serie

Iedereen gelijke kansen geven lukt steeds minder goed. Het nieuwe kabinet wil de sociale ongelijkheid bestrijden. NRC onderzoekt in een serie hoe kansrijk plannen van Rutte IV zijn.

1 Minder werk door een hoger minimumloon?

2 Wie profiteert het meest van (bijna) gratis kinderopvang?

3 Hoe krijgt het kabinet kinderen meer in beweging?

4 Hoe wordt vermogen in het belastingstelsel ontzien?

5 Hoe wordt de taalachterstand van jonge kinderen bestreden?

6 Stelt de nieuwe basisbeurs iedereen in staat te gaan studeren?

BijzondereZaken.nl

Zoek & vind alle zaken die bijzonder zijn!

Vakanties & Reizen

IJsland

WELKOM TERUG OP IJSLAND!

BBI TRAVEL

EXPERIENCE

Bekijk het meest veelzijdige aanbod voor IJsland!

Bel 050-3136000 of kijk op www.bbi-travel.nl/ijceland

Zaken & Transacties

CURSUS DAYTRADEN

CURSUS IN 3 MAANDEN GRATIS
HOTEL VD VALK LIVE MEEKIJKEN HANDELS
BREUKELAN MET DE HANDEL ROBOT

25 JAAR
Rob Wessels laat niet alleen zijn winsten, maar ook zijn verliezen zien. Met passie, humor en een borrel hengelt hij live geld uit de beurs.
Originele reacties cursisten

■ Pokeren
Dit is veel leuker dan pokeren voor 10 euro per pot.

■ Eerlijk
Julie openheid over het eigen resultaat is eerlijk.

■ Boterhammetje
De praktijk heeft geleerd dat ik hier toch een leuk boterhammetje mee kan verdienen.

■ Puntje
De dag vloog voorbij, jullie wisten me op het puntje van mijn stoel te laten zitten. Ik heb me geen moment verveeld.

■ Musketers
Gave cursus. Dank aan de drie musketers!

■ Leek
Dit is duidelijk en helder, hier kan een gewone leek iets mee!!!

maandag 7 en vrijdag 18 febr Hotel vd Valk Breukelen

Let op! U kunt snel veel winst boeken maar net zo snel veel verliezen lijden

www.robwessels.nl 010 519 21 15

Facebook Instagram BijzondereZaken.nl